

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

ابو سهل مسیحی جرجانی

استاد ابو علی سینا و ابوریحان بیرونی

سر هنک پزیشک حمید رضا اسماعیلی

سرشناسه: اسماعیلی، حمیدرضا، ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور: ابوسهل مسیحی چرجانی: استاد ابوعلی سینا و ابوریحان بیرونی / حمیدرضا اسماعیلی.

مشخصات نشر: گرگان: موسسه فرهنگی میرداماد گرگان، انتشارات بنام، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۱۰۸ ص.؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۸۱۸۰-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۹۵ - ۱۰۴.

یادداشت: نمایه.

موضوع: ابوسهل مسیحی، عیسی بن یحیی، ۳۶۰ - ۴۰۳ ق.

موضوع: فیلسوفان ایرانی -- قرن ۴ ق. -- سرگذشتنامه

موضوع: *Philosophers -- Iran -- ۱۰th century -- Biography*

موضوع: فیلسوفان اسلامی -- ایران -- قرن ۴ ق. -- سرگذشتنامه

موضوع: *Muslim philosophers -- Iran -- ۱۰th century -- Biography*

موضوع: پزشکان ایرانی -- قرن ۴ ق. -- سرگذشتنامه

موضوع: *Iranian physicians -- ۱۰th century -- Biography*

موضوع: پزشکان اسلامی -- ایران -- قرن ۴ ق. -- سرگذشتنامه

موضوع: *Muslim physicians -- Iran -- ۱۰th century -- Biography*

رده بندی کتب: BBR۵۸۷

رده بندی دی.یو.ی: ۱۸۹

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۱۵۹۲۹

ابوسهل مسیحی چرجانی

استاد ابوعلی سینا و ابوریحان بیرونی

سرهنگ پزشک حمیدرضا اسماعیلی

نشر بنام وابسته به موسسه فرهنگی میرداماد

قطع رقعی / چاپ اوّل / ۱۳۹۸ / ۱۰۸ صفحه

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: خورشید گرگان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۸۱۸۰-۰

قیمت: ۱۹۵۰۰ تومان

فهرست مطالب

۶	پیش درآمد (حرفی چند).....
۹	سر آغاز دفتر.....
۱۱	فصل اول: بررسی اوضاع ممالک اسلامی.....
۱۲	بخش یکم: اوضاع سیاسی ممالک اسلامی در سده ۴ و ۵ قمری.....
۱۳	خلفای عباسی.....
۱۴	امرای آل عباس (عباسی).....
۱۵	امرای آل زیار (زاریان).....
۱۶	امرای آل یاقوت (یاقوتیان).....
۱۷	امرای آل مأمون (مأمونیان).....
۱۹	غزنویان.....
۲۲	بخش دوم: اوضاع مذهبی ممالک اسلامی در سده ۴ و ۵ قمری.....
۲۵	بخش سوم: اوضاع علمی ممالک اسلامی در سده ۴ و ۵ قمری.....
۳۱	فصل دوم: شرح حال ابوسهل مسیحی.....
۳۲	بخش یکم: زندگینامه ابوسهل مسیحی جرجانی.....
۳۲	نام و القاب ابوسهل مسیحی.....
۳۳	خانواده ابوسهل.....
۳۴	زادگاه و سال تولد ابوسهل.....
۳۵	کیش و مذهب ابوسهل.....
۳۶	محل نشو و نما و تحصیل ابوسهل.....

۳۸	استادان ابوسهل
۴۰	بخش دوم:
۴۰	اندیشمندان هم عصر ابوسهل مسیحی و مقام ایشان
۴۳	گستره دانش ابوسهل
۴۶	خرج ابوسهل از بغداد
۴۹	عصر ارسهل در دربار آل باوند
۵۰	ارسهل در دربار آل مأمون
۵۹	سال درگذشت ابوسهل مسیحی
	بخش سوم:
۶۴	شاگردان ابوسهل مسیحی
	بخش چهارم:
۶۸	اشتباهات تاریخی درمورد ابوسهل مسیحی
۷۰	ابوسهل مسیحی حکیمی مشهور یا طبیبی نام
۷۲	فصل سوم: جایگاه علمی ابوسهل مسیحی
۷۳	جایگاه علمی ابوسهل مسیحی
۷۳	جایگاه ابوسهل در صنعت طب
۸۰	جایگاه ابوسهل در فلسفه و حکمت
۸۱	جایگاه ابوسهل در ریاضی و نجوم
۸۳	جایگاه ابوسهل در ادبیات و خط
۸۵	فصل چهارم: آثار و تألیفات ابوسهل
۸۶	آثار و تألیفات ابوسهل مسیحی
۸۷	کتابهای طبی ابوسهل

۹۰ کتابهای ریاضی و نجوم ابوسهل

۹۱ کتابهای فلسفی و حکمی ابوسهل

۹۲ کتابهای ادبی ابوسهل

۹۳ کتابهای متفرقه ابوسهل

۹۴ فهرست مراجع

۱۰۴ فهرست واژگان

پیش درآمد (حرفی چند)

کُنّام شیرمردانی همیشه تو گرگانی، تو گرگانی همیشه
تو گرگانی که در متن اوستا ستوده نام پاکت را اهورا

وزرکانه یا هیرکانیا (استان گلستان کنونی) سرزمینی است کهن با تمدن بیش از ۷۰۰۰ سال که همواره زادگاه یا زیستگاه هزاران عالم، دانشمند، - دیم، فاجوف و شعرای بزرگی در طول تاریخ خود بوده و از دیر هنگام به سبب اَبون موقعیت اقتصادی و استراتژیکی، مورد توجه حاکمان و صاحبان زمان بوده است. هیرکانیه در طول تاریخ این مرز و بوم همواره جزء ساتراپهای (اسان های) مهم ایران زمین در دوره های مختلف پادشاهی بوده و مدت ها پایتخت حاکمان معروفی همچون آل زیار نیز بوده است.

از مشاهیر بزرگ این سرزمین میتوان از: حرالدین اسعد گرگانی، میرداماد استرآبادی، حکیم لامعی جرجانی، حکیم میرزا رسکی، حکیم سید اسماعیل جرجانی، میر سیدشریف جرجانی، عبدالقاهر جرجانی و هزاران بزرگ دیگر نام برد و همچنین بزرگانی که به دلیل موقعیت و استراتژیکی و داشتن مراکز علمی بزرگ و احترام گذاشتن حاکمان این سرزمین بزرگان علوم مختلفه، سالها در این ناحیه زیستند و به کسب علم پرداختند مانند ابوریحان بیرونی، ابوعلی سینا، ابن هندو و ابومنصور ثعالبی.

ابوسهل مسیحی جرجانی ♦ ۷

یکی از مشاهیر بزرگ این منطقه که از فیلسوفان، ستاره شناسان، ریاضی دانان و بخصوص طبیبان بنام زمان خود بوده که با کمال تأسف در سده‌های اخیر به فراموشی سپرده شده، ابوسهل عیسی بن یحیی مسیحی جرجانی است که او را استاد ابوعلی سینا در طب و استاد ابوریحان بیرونی در ریاضی تحریم می‌دانستند و حتی برخی چون امام فخرالدین رازی (۵۴۴-۶۰۶ مری) فقه و متکلم و فیلسوف بزرگ ایرانی او را در زمره بزرگترین فیلسوفان دنیا اسلام آورده و عده‌ای چون قطب‌الدین محمود شیرازی (۶۳۳-۷۱۰ ق. هجری) از مفسرین بزرگ کتاب قانون بوعلی سینا، برخی نظرات او را در پزشکی بالاتر از ابن سینا دانسته‌اند.

نگارنده این سطور به نواحی علاقه وافر به تاریخ و مشاهیر زادگاه خود یعنی استان گلستان و همچنین رشته تحصیلی خود یعنی پزشکی و زیرشاخه طب سنتی و اسلامی و همچنین عشق به احیای تاریخ این منطقه، برآن شده تا تحقیقی مجدد ولی پر دامنه‌تر در زندگی این طبیب بزرگ و فیلسوف عالیقدر در حدّ توان و با بهره‌گیری از امکانات امروزه مثل اینترنت و کتابخانه‌های آنلاین و مجازی و دسترسی راحت‌تر به نسخ خطی دنیا انجام داده، شاید بتواند مجدداً ابوسهل مسیحی جرجانی را به ادعای ایران زمین و بخصوص مردم استان گلستان بشناساند و قدردان کوشه‌ای از زحمات این عالم و طبیب بزرگ باشد.